

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 254/2022-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej Advokátskou kanceláriou RELEVANS s. r. o., Dvořákovo nábřeží 8A, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Tomáš Bardelčík, PhD., proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 20 CoP 170/2021-715 z 1. decembra 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Návrhu na vydanie dočasného opatrenia **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 28. februára 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 10 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto rozhodnutia, ktoré navrhuje zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Súčasne sa domáha vydania dočasného opatrenia, ktorým by ústavný súd uložil krajskému súdu dočasne sa zdržať vykonávania právoplatného rozhodnutia do právoplatného rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a napadnutého uznesenia vyplýva, že v rodinnej veci sťažovateľky Okresný súd Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) vyhovel návrhu otca [REDACTED] (ďalej len „otec“), štátneho občana Českej republiky, a uznesením č. k. 3 P 78/2020-514 z 15. februára 2021 nariadil návrat maloletej [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „maloletá“), do krajiny jej obvyklého pobytu, do Českej republiky.

3. Sťažovateľka podala proti uzneseniu okresného súdu odvolanie s odôvodnením, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnemu skutkovému zisteniu, ak ustálil, že sťažovateľka začala vykonávať kroky smerujúce k premiestneniu maloletej na územie Slovenskej republiky od februára 2020. Trvala na tom, že tieto kroky vykonávala už od apríla 2019. Okresnému súdu tiež vyčítala nesprávne právne posúdenie otázky času, kedy došlo k premiestneniu maloletej na Slovensko.

4. O podanom odvolaní rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že sa v celom rozsahu stotožnil s právnym záverom súdu prvej inštancie a jeho rozhodnutie potvrdil.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka s napadnutým uznesením nesúhlasí. Považuje ho za arbitrárne a nedostatočne odôvodnené, a preto v ňom vidí porušenie svojich práv. V konkrétnostiach tvrdí, že krajský súd:

- a) sa nedostatočne vysporiadal s jej argumentom o tom, že otec s premiestnením maloletej na Slovensko konkludentne súhlasil,
- b) nepochopiteľne a v rozpore so zisteným skutkovým stavom dospel k záveru, že momentom premiestnenia maloletej na Slovensko bol august 2020, pričom tento svoj záver nevysvetlil,
- c) nevysvetlil prečo je nesprávny argument sťažovateľky, že k premiestneniu maloletej došlo v období od apríla do júla 2019.

6. Porušenie svojich práv podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, čl. 10 ods. 2 listiny a čl. 8 ods. 1 dohovoru vidí sťažovateľka v tom, že v dôsledku napadnutého uznesenia sa bude musieť presťahovať na územie Českej republiky a opustiť tak doterajšie sociálne prostredie, kde si s maloletou vytvárala a prehlbovala svoje vzťahy so širšou rodinou a kamarátmi.

7. V závere svojej argumentácie sťažovateľka navrhla vydať dočasné opatrenie, pretože v opačnom prípade by musela maloletú navrátiť do Českej republiky, čím by sa pretrhli všetky jej sociálne väzby na Slovensku.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru

8. Predmetom ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práv sťažovateľky, ku ktorému malo dôjsť napadnutým uznesením krajského súdu potvrdzujúcim rozhodnutie súdu prvej inštancie o nariadení návratu maloletej do krajiny jej obvyklého pobytu.

9. V súvislosti s námietkami sťažovateľky zhrnutými v rámci bodu 5, ktoré sú prevažne skutkového charakteru, ústavný súd uvádza, že pokiaľ ide o medze jeho zasahovania do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, neprislúcha mu hodnotiť správnosť skutkových záverov či právneho posúdenia vecí všeobecnými súdmi, tak ako to od neho požaduje sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti, pretože nie je prieskumným súdom, nadriadeným súdom a ani ochrancom zákonnosti. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, ale jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov súdnej interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách, a to najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07).

10. Rešpektujúc judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre tiež neustále pripomína, že jedným z kľúčových princípov spravodlivého súdneho konania, ako ich zaručuje čl. 6 ods. 1 dohovoru (obdobne čl. 46 ods. 1 ústavy), je aj právo na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Jeho obsahom je právo strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (napr. III. ÚS 135/04, III. ÚS 198/05, III. ÚS 34/07).

11. Právna úprava vyplývajúca z § 123 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“) nadväzuje na konanie o návrat maloletého dieťaťa podľa Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí prijatého v Haagu 25. októbra 1980 a publikovaného ako oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky pod č. 119/2001 Z. z. (ďalej len „Haagsky dohovor“) a nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 z 27.11.2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (ďalej len „nariadenie“), ktoré, ako vyplýva z napadnutého uznesenia, boli relevantné a aplikované i v posudzovanej veci.

12. V konaní o nariadení návratu maloletého dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu podľa Haagskeho dohovoru ide o čo najrýchlejšie navrátenie dieťaťa tam, kde žilo v čase pred jeho medzinárodným únosom a kde môže byť v súlade s právom meritórne rozhodnuté o úprave pomerov k dieťaťu. Účelom konania o nariadení návratu dieťaťa neoprávnene premiestneného z miesta jeho obvyklého pobytu je zabezpečiť, aby o deťoch rozhodovali súdy štátu ich obvyklého pobytu. Takéto konanie má zároveň pozbaviť únoscu výhod, ktoré získal neoprávneným premiestnením dieťaťa. Skutočnosť, že v cudzine únosca nedosiahne vydanie rozhodnutia o opatrovníckych právach k dieťaťu a riskuje konanie o návrat, by mala tiež pôsobiť preventívne a nabádať rodičov, aby sa nerozhodli uniesť dieťa a uprednostnili vyriešenie sporov o opatrovníckych právach v štáte obvyklého pobytu dieťaťa. Všeobecný súd v tomto konaní rozhoduje len o nariadení alebo nenariadení navrátenia dieťaťa do miesta jeho obvyklého pobytu (pod jurisdikciu tohto štátu); rozhodnutie súdu o navrátení dieťaťa do miesta jeho obvyklého pobytu nie je rozhodnutím o opatrovníckych právach ani rozhodnutím o navrátení dieťaťa konkrétnej osobe, resp. rozhodnutím o oddelení dieťaťa od inej konkrétnej osoby.

13. Po preskúmaní napadnutého uznesenia ústavný súd konštatuje, že krajský súd (nadväzujúc na závery okresného súdu) sa v ňom vysporiadal s vymedzeným predmetom konania a jeho účelom, pričom v rámci neho skúmal výlučne tie aspekty, ktoré sú relevantné pre rozhodnutie v návratovom konaní, teda a) aká je krajina obvyklého pobytu maloletej, b) či otec nadobudol a skutočne vykonával opatrovnícke právo k maloletej a c) či bolo premiestnenie maloletej sťažovateľkou neoprávnené. Práve premiestnenie maloletej sa stalo medzi účastníkmi konania sporným, a to konkrétne pokiaľ išlo o moment jej premiestnenia na Slovensko, ako aj v tom, či sa premiestnenie realizovalo so súhlasom otca, resp. bez jeho súhlasu.

14. Sťažovateľka tvrdila, že k premiestneniu maloletej došlo postupne v období od apríla 2019 do júla 2019, pretože v tomto čase vykonala podstatné kroky, ktorých dôsledkom bola faktická zmena obvyklého pobytu maloletej, a tým aj centra jej záujmov. Súčasne tvrdila, že sa to dialo so súhlasom otca. Išlo o argumenty, ktoré mali preukázať i to, že návrh otca bol podaný rok po tom, ako došlo k premiestneniu maloletej. Konajúce súdy túto argumentáciu sťažovateľky neprijali, hoci uznali, že bolo pre ne náročné ustáliť objektívny čas premiestnenia maloletej na Slovensko. V tomto smere preto vykonali pomerne rozsiahle dokazovanie, pričom k svojmu záveru dospeli po jeho komplexnom a logickom zhodnotení. Sťažovateľka sa z napadnutého uznesenia presne dozvedela (bod 34 napadnutého uznesenia), ktoré dôkazy svedčili v neprospech jej tvrdení (odsťahovanie sťažovateľky po rozvode manželstva v roku 2019 do Stateníc a následné presťahovanie do bytu v Prahe, deklarovanie viac ako rok trvajúceho trvalého pobytu v Prahe pred českým súdom ešte 17. marca 2020 a následné potvrdenie tejto skutočnosti pred súdom prvej inštancie 3. februára 2021, potvrdenie informácie o zdržiavaní sa na Slovensku priemerne 1 x mesačne na 10 dní). Na druhej strane, otec nespochybňoval svoju vedomosť o cestách maloletej na Slovensko, dôvodne to však vnímal ako spôsob života maloletej, ktorá pre slovenský pôvod matky trávila prirodzene čas aj na Slovensku v podstate od narodenia. Konanie sťažovateľky začal namietat' v momente, keď sa dozvedel, že sťažovateľka maloleť v marci 2020 prihlásila do materskej školy v Bratislave. Preto bolo na základe návrhu otca príslušnými súdmi v Českej republike v októbri 2020 vydané neodkladné opatrenie potvrdené odvolacím súdom, ukladajúce *de iure* obmedzenie vycestovania maloletej do zahraničia s matkou bez jeho písomného súhlasu na dobu dlhšiu ako päť dní. Vydanie predmetných uznesení českými súdmi vyhodnotili konajúce súdy ako okolnosť svedčiacu o tom, že právomoc českého súdu na meritórne prejednanie tejto veci bola daná. Skutočnosť, že český súd konal a rozhodoval vo veci 7. októbra 2020, znamená, že sťažovateľka od apríla 2019 do júla 2019 maloleť trvalo nepremiestnila s konkludentným súhlasom otca na územie Slovenskej republiky. Z konania otca, a to konkrétne z návrhu na vydanie neodkladného opatrenia, ako aj z nesúhlasu otca s návštevou materskej školy na území Slovenskej republiky jednoznačne ustálili, že otec s trvalým premiestnením maloletej nesúhlasil. Ani zo skutočností, že otec bol vždy informovaný o krátkodobých pobytoch maloletej na Slovensku a súhlasil s nimi z dôvodu slovenského pôvodu matky maloletej a z dôvodu zachovania kontaktov s jej rodinou, nebolo možné podľa ich názoru vyvodit' súhlas so zmenou obvyklého pobytu, resp. jeho akceptáciu.

15. Z už opísaných okolností vecí vychádzali konajúce súdy, aj pokiaľ išlo o namietané ustálenie momentu premiestnenia maloletej na Slovensko. Podstatným v tomto smere bol i dodatok k pracovnej zmluve podpísaný sťažovateľkou 1. augusta 2020, v zmysle ktorého sa zmenilo miesto výkonu jej práce na Bratislavu, hoci do toho času pôsobila sťažovateľka tak v Českej republike, ako aj na Slovensku. Z výsluchu sťažovateľky realizovaného krajským súdom 3. februára 2021 bolo

zistené, že na základe zmeny pracovnej zmluvy došlo k odhláseniu maloletej zo zdravotného poistenia v Českej republike. Z týchto jednotlivých a postupných krokov v ich logickej previazanosti vyvodili konajúce súdy záver, že k premiestneniu maloletej došlo 1. augusta 2020, a teda návrh otca na navrátenie maloletej do krajiny jej obvyklého pobytu bol podaný včas (25. november 2020). Na ťarchu sťažovateľky vyhodnotili konajúce súdy jej rozdielne tvrdenia, ktoré uvádzala a prispôbovala v závislosti od toho, pred ktorým súdom sa reálne nachádzala. Kým pred českým súdom 17. marca 2020 uviedla, že rok a pol býva s maloletou v Prahe, následne pred slovenským súdom tvrdila, že od apríla 2019 trvalo žije s maloletou v Bratislave, čo preukazovala návštevou krúžkov, na ktoré maloletú zapísala (tanečná, plávanie). Konajúce súdy na vec teda nahliadali aj z opačnej strany, keď uviedli, že ak by sťažovateľka reálne v čase od apríla 2019 do júla 2019 premiestnila maloletú trvalo na územie Slovenskej republiky, bola by tak argumentovala aj v iných konaniach, nielen v návratovom konaní.

16. Uvedené okolnosti rodinnej veci sťažovateľky neumožňujú ústavnému súdu prijať názor, že by konajúce súdy vo svojich rozhodnutiach dostatočným spôsobom neodôvodnili svoj záver týkajúci sa nariadenia návratu maloletej do Českej republiky. Práve naopak, odôvodnenie týchto rozhodnutí predstavuje adekvátny podklad na výrok uznesenia okresného súdu o nariadení návratu maloletej a súvisiacich výrokoch, ako aj pre ich potvrdenie krajským súdom. Rovnako tak aplikácia a výklad príslušných ustanovení Haagskeho dohovoru, nariadenia Rady (ES) a Dohovoru o právach dieťaťa konajúcimi súdmi rešpektuje zmysel a účel, za ktorými boli prijaté, a preto právne závery sústredené do ich rozhodnutí nepovažuje ústavný súd ani za arbitrárne.

17. Krajský súd v napadnutom uznesení zrozumiteľne a bez zjavných logických protirečení reagoval i na odvolacie námietky sťažovateľky, keď vysvetlil, prečo nebolo možné prijať jej tvrdenia o momente premiestnenia maloletej i o údajnom konkludentnom súhlase otca s premiestnením, a teda vysvetlil dôvody, pre ktoré jej odvolaniu nevyhovelo a pre ktoré sa stotožnil s názorom prvoinštančného súdu. Vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi všeobecných súdov na strane druhej považuje ústavný súd za logický a pomerne vyčerpávajúco vysvetlený. Preto nemožno prisvedčiť námietkam sťažovateľky o neústavnosti napadnutého uznesenia z dôvodu nedostatočnosti jeho odôvodnenia. Ústavnému súdu v zásade neprislúcha ani nanovo vyhodnocovať skutkové a právne okolnosti prípadu a nahradiť závery všeobecných súdov svojím vlastným názorom, tak ako to očakáva sťažovateľka, ale jeho úlohou je presvedčiť sa, že tieto závery nie sú prejavom svojvôle, ktorá by mohla mať za následok porušenie jej práv, k čomu v okolnostiach danej veci nedošlo.

18. Ani skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nestačí na prijatie záveru o arbitrárnosti napadnutého uznesenia vyúsťujúceho do rozhodnutia o porušení jej práv (tobôž záujmu maloletej, ktorú sťažovateľka v ústavnej sťažnosti za subjekt porušenia práv ani neoznačila, pozn.). Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom.

19. Sumarizujúc uvedené, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade niet žiadnej spojitosti medzi napadnutým uznesením krajského súdu a namietaným porušením práv sťažovateľky podľa ústavy, listiny a dohovoru, a preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení

niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

20. Ústavný súd už iba nad rámec pripomína, že návratové konanie nie je svojou povahou konaním vo veci samej, v ktorom by sa rozhodovalo o úprave práv a povinností k maloletému dieťaťu, ale má charakter predbežného konania, v ktorom je zisťovaný konflikt s jurisdikciou a má v ňom byť s konečnou platnosťou zodpovedaná (iba) otázka jurisdikcie nad maloletým dieťaťom. Až súdu v mieste obvyklého pobytu dieťaťa prináleží právo detailného prieskumu celej rodinnej situácie.

III.2. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, čl. 10 ods. 2 listiny a čl. 8 dohovoru

21. Vo vzťahu k namietanému porušeniu týchto práv podľa ústavy, listiny a dohovoru ústavný súd dáva do pozornosti, že ústava (resp. dohovor) nezaručuje ochranu súkromného a rodinného života pred akýmkoľvek zasahovaním. Zaručuje ochranu len pred takým zasahovaním, ktoré je neoprávnené. V súlade s účelom práva na súkromie môžu orgány verejnej moci, fyzické aj právnické osoby zasahovať do súkromného a rodinného života iných vtedy, ak ich zasahovanie možno hodnotiť ako oprávnené. Pod „neoprávneným zasahovaním“ treba rozumieť také zasahovanie, ktoré nemá základ v zákonnej úprave, nesleduje legitímny cieľ, nedbá na podstatu a zmysel obmedzovaného základného práva a slobody alebo nie je nevyhnutným a primeraným opatrením na dosiahnutie legitímneho cieľa (podobne II. ÚS 55/98, I. ÚS 13/00, III. ÚS 153/2016). Podmienkou ústavnosti takéhoto obmedzenia práva na súkromie a rodinný život je jeho určenie v súlade so všetkými normami ústavy, ktoré sú právne významné pri uplatňovaní práva na súkromie (II. ÚS 7/1999). Takouto ústavnou normou je aj čl. 13 ods. 4 ústavy, podľa ktorého pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu a zmysel. Takéto obmedzenia sa môžu použiť len na ustanovený cieľ (I. ÚS 13/00).

22. Sťažovateľka namieta porušenie označených práv v spojení alebo v nadväznosti na namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože napadnuté uznesenie zasahuje do jej práva na vytváranie a rozvíjanie vzťahov s inými ľudskými bytosťami podľa jej predstáv. Vychádzajúc zo skutočností uvedených v časti III.1 tohto uznesenia odôvodňujúcich záver o ústavnej akceptovateľnosti napadnutého uznesenia z pohľadu týchto práv, je zjavné, že nemohlo dôjsť ani k porušeniu práv podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, čl. 10 ods. 2 listiny a čl. 8 dohovoru, pretože na základe celkového posúdenia pre vec relevantných skutočností v takom špecifickom a citlivom konaní, akým je návrat maloletej do krajiny jej obvyklého pobytu, bol zásah zákonný, legitímny a primeraný sledovanému cieľu. Preto nezistil dôvod na prijatie ústavnej sťažnosti ani v tejto časti a odmietol ju už pri predbežnom prerokovaní taktiež z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

23. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite nezaoberal, keďže ich posudzovanie je viazané na vyslovenie porušenia označených práv a slobôd, k čomu v tomto prípade nedošlo. Z uvedeného dôvodu ústavný súd nemohol vyhovieť ani návrhu sťažovateľky na vydanie dočasného opatrenia podľa § 130 zákona o ústavnom súde, keďže zo systematického výkladu právnej úpravy tohto inštitútu vyplýva (§ 131 ods. 1 zákona o ústavnom súde, pozn.), že pozitívne rozhodnutie o takomto návrhu

prichádza do úvahy len vtedy, ak ústavný súd prijme ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie. Z uvedeného dôvodu nebolo možné tomuto návrhu sťažovateľky vyhovieť (bod 2 výroku tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 28. apríla 2022

Miloš Maďar
predseda senátu